

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1973/17
Karar Sayısı : 1973/22
Karar Günü : 31/5/1973

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Güney Deniz Saha Komutanlığı nezdindeki Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU : 13.5.1971 günlü, 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13. maddesini Anayasanın 138. maddesinin üçüncü fıkrasına aykırı gören mahkeme Anayasanın değişik 151. maddesine dayanarak Anayasa Mahkemesine başvurmuştur.

I-OLAY :

9.7.1970 gününde nurculuk propagandası yapmaktan sanık dört kişi hakkında Ödemiş Ağır Ceza Mahkemesinde görülmekte olan 1971/95 esas sayılı kamu davasının 17.11.1972 günlü duruşmasında mahkemenin 1402 sayılı Kanunun 13. maddesine dayanarak görevsizliğine ve dosyanın İzmir Sıkıyönetim Mahkemesine gönderilmesi için Cumhuriyet Savcılığına tevdiine 1971/95-1972/160 sayı ile karar vermesinden ve karar gereğinin yerine getirilmesinden sonra İzmir Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Savcılığının 28.2.1973 günlü, 1973/34-52-22 sayılı iddianamesi ve sanıklardan ikisinin Türk Ceza Kanununun 163. maddesinin birinci ve öteki ikisinin de aynı maddenin ikinci fıkraları gereğince cezalandırılmaları istemiyle açılıp Güney Deniz Saha Komutanlığı nezdindeki Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinin 1973/44 esas sayılı alan davanın 9.5.1973 günlü duruşmasında mahkeme 1402 sayılı Kanunun 13. maddesini Anayasanın 138. maddesinin üçüncü fıkrası kuralına aykırı gerekerek Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar vermiştir.

II-MAHKEMENİN ANAYASAYA AYKIRILIK GÖRÜŞÜNÜN GEREKÇESİ ÖZETİ :

1402 sayılı Kanunun 13. maddesinin birinci fıkrasında sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları sıkıyönetimin ilânından önce işlemiş olanlarla, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin elkoyduğu herhangi bir suçla irtibatı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlense dahi, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması; ikinci fıkrasında ise sıkıyönetim komutanının bu suçlardan sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılmasına gerek görmedikleri ilgili adli mercilere vermeğe yetkili bulunduğu kuralları yer almıştır.

13. madde, bu maddenin birinci fıkrasında sözü edilen eylemler yönünden değerlendirilirken aynı Kanunun 15. maddesinde yazılı suçlardan bir oranda yararlanmak olmak içindeydi. Anayasa Mahkemesinin 15. maddeyi iptal etmesi üzerine bu yol da kapanmış; değerlendirme artık öznel olarak mahkemelerin takdirine kalmıştır. Oysa Anayasanın 138. maddesinin üçüncü fıkrasında askeri mahkemelerin savaş veya sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğunun kanunla gösterilmesi ilkesi yer almış bulunmaktadır. İtiraz konusu madde bu ilkeye tüm aykırıdır ve Anayasa Mahkemesinin 15. maddesinin iptali için ortaya koyduğu gerekçe 13. madde yönünden de geçerlidir.

III-YASA METİNLERİ :

1- İtiraz konusu kural:

1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Anayasaya aykırılığı ileri sürülen 13. maddesi, Beşinci Tertip Düstur-Cilt 10-İkinci Kitap-Sayfa 2390 daki metne göre, şöyledir:

“Madde 13- Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, sıkıyönetimin ilânından evvel işlemiş olanlarla, Sıkıyönetim Askeri mahkemelerinin el koyduğu her hangi bir suçla irtibatı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç Sıkıyönetim Bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi, Sıkıyönetim Askeri mahkemelerinde bakılır.

Ancak, Sıkıyönetim Komutanı bu suçlardan, Sıkıyönetim Askeri mahkemelerinde bakılmasına lüzum görmediklerini ilgili adli mercilere vermeğe yetkilidir.”

2- İtiraz konusu kuralın 1728 sayılı Kanunla değişik biçimi :

1402 sayılı Kanunun 13. maddesi, 15.5.1973 günlü, 1728 sayılı (1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine ve Bir Geçici Madde Eklenmesine dair Kanun) un 1. maddesiyle, 20.5.1973 günlü 14540 sayılı Resmi Gazetede çıkan metne göre, aşağıda yazılı olduğu gibi değiştirilmiş ve bu değişiklik aynı Kanunun 4. maddesi uyarınca yayım tarihi olan 20.5.1973 gününde yürürlüğe girmiştir:

“Madde 13- Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, sıkıyönetim ilânından evvel işlemiş olanlarla, Sıkıyönetim Askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müşterek gaye içerisinde irtibatı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi, Sıkıyönetim Askeri Mahkemesinde bakılır.”

3- Dayanılan Anayasa kuralı :

Mahkemenin Anayasaya aykırılık görüşünü desteklemek üzere ileri sürdüğü Anayasanın değişik 138. maddesinin üçüncü fıkrası aşağıda yazılı olduğu gibidir:

“Madde 138/3-Askeri mahkemelerin, savaş veya sıkıyönetim hallerinde hangi suçlar ve hangi kişiler bakımından yetkili olduğu kanunla gösterilir.”

IV-İLK İNCELEME :

Anayasa Mahkemesinin, İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca yapılan ilk inceleme toplantısında mahkemenin 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca dosya muhtevasının mahkemece konu ile ilgili görülen bölümünün onanlı örneklerini göndermesi gerekirken dosyanın tümünün ve aslının yollandığı görülmüşse de, işin aşağıda açıklanacak niteliğine göre, bu eksiklik üzerinde durulmamıştır.

1402 sayılı Kanunun itiraz konusu 13. maddesi 20.5.1973 günlü, 14540 sayılı Resmi Gazetede yayınlan 15.5.1973 günlü, 1728 sayılı Kanunun 1. maddesiyle değiştirilmiş ve aynı Kanunun 4. maddesi uyarınca bu değişiklik Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girmiştir.

Şu duruma göre itiraz konusu Kanun kuralı artık yürürlükte değildir. Mahkemenin bakmakta olduğu davada görev sorunu itiraz konusu kurala göre değil kamu düzenine ilişkin

Esas Sayısı : 1973/17
Karar Sayısı : 1973/22

bulunan ve itiraz yoluna başvurulmasından sonra yürürlüğe giren 1728 sayılı Kanunun getirdiği yeni 13. maddeye göre çözülecektir.

Artık yürürlükte bulunmayan ve bakılmakta olan davada uygulanması da söz konusu olmayan bir kanun kuralının Anayasaya uygunluk denetiminden geçirilmesi düşünülemez. Konusu kalmayan itirazın reddedilmesi gerekir.

V-SONUÇ :

1402 sayılı Kanunun itiraz konusu 13. maddesi, 1728 sayılı kanunla değiştirilmiş ve böylece yürürlükten kalkmış olduğundan, davada eski kuralın uygulanması da düşünülemeyeceğinden şu duruma göre konusu kalmayan itirazın reddine 31.5.1973 gününde oybirliğiyle karar verildi.

Başkanvekili

Üye

Üye

Avni GİVDA

Fazıl ULUOCAK

Sait KOÇAK

Üye

Üye

Üye

Nuri ÜLGENALP

Kemal BERKEM

Şahap ARIÇ

Üye

Üye

Üye

Ahmet AKAR

Halit ZARBUN

Ziya ÖNEL

Üye

Üye

Üye

Abdullah ÜNER

Kâni VRANA

Muhittin GÜRÜN

Üye

Üye

Üye

Esas Sayısı : 1973/17
Karar Sayısı : 1973/22

Lütfi ÖMERBAŞ

Şevket MÜFTÜGİL

Ahmet H.BOYACIOĞLU